

Түсініктеме хат

Бізді қоршаған орта: жан-жануарлар мен өсімдіктер, мен алыстағы жұлдыздар — осылардың барлығы да табиғат деген ауқымды ұғымды білдіреді.

Адам - табиғаттың ажырамас бөлігі. Сондықтан халқымызда «Жер-Ана» деген егіз ұғым қалыптасқан.

Сондықтан орман-тоғайларды сақтап, қоршаған ортаның, өзен мен көлдердің ластанбауына ерекше мән берген.

«Су ішкен құдығыңа түкірме» «Бұлақ көрсең, көзін аш»

деп, жас ұрпақтың бойына табиғатты қорғаудың тәрбиесін сіңірген.

Табиғатта үздіксіз өзгерістер болып жатады. Мысалы, жанартаудың атқылауы, найзағайдың жарқылы, судың мұзға айналуы сияқты құбылыстар табиғаттағы өзгерістерді көрсетеді.

Аспан денелерінің қозғалысы, гүлдердің шешек атуы, ағаштың жайкалып өсуі, өзеннің тасуы немесе көлдердің тартылып суалуы - осылардың барлығы да қоршаған ортадағы өзгерістер.

Кіріспе

Жаңазаманбаласынқалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр-сырынанықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай жасау. Табиғат — баланың ақыл-ойының балалық деңгейден нақты түсініктерін, қалыптастырып жоғары деңгейге жеткізетін қор болып табылады. Табиғатты танып, білу — мектепке дейінгі жастағы баланың бойында табиғатпен қарым-қатынас жасаудың базасын құрай отырып, сонымен бірге оны қорғап, аялай білуге үйретеді. Өткізілген «Туған өлекнің табиғатын қорғау» жобасында экологиялық ақпараттар және арнайы материалдар мен кең көлемде таныстыра отырып, балаларға экологиялық тәрбие беру өте тиімді деп санаймын. Жыл мезгіліне қарай құстарды бақылауға жол ашады. Жұмбақтарды шешу арқылы қызығушылығын арттыруда, баланың ой-өрісі дамиды. Тіл байлығы жетілдіреді. Сөздік қорын байытып, сөйлемнің дұрыс грамматикалық қатарын құруын білуге көп әсері тиеді. Жұмбақ ересек топтарына арналға. Баланың қабілетін қаншалықты ерте ашып, дамытса, оның нәтижесі де соншалықты жемісті болмақ.

Дала құстары

Қызыл қанат ол өзі,
имек келген тұмсығы.
(Қоқиқаз)

Әуеде бір нокат
тапжылмай қалқып тұр,
Әдемі бір ырғак
аспаннан шалқып тұр.
(Бозторғай)

Көк жүзінде жылжып жай,
Керуен құрған тізіліп,
Ілгек-ілгек шынжырдай,
Қалмайды олар үзіліп?
(Тырна)

Ағашта болса егер мен,
Хабар беріп морземен,
Тұмсығымен емдейді,
Сосын көңіл демдейді.
(Тоқылдақ)

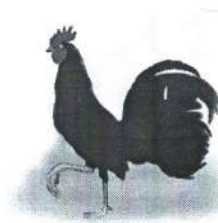
Бірақ сөз біледі,
Өз аты онысы.
Соны айтып жүреді.
Және жоқ қонысы. (Көкек)

Бұдыр-бұдыр балшықты,
Жинады да талшықты.
Ұқсатып қамытқа,
Үй салды жабыққа.
(Қарлығаш)

**Күн шықпай сап аттанды,
Қуырады апшыны.
Шырт ұйқыда жатқанды,
Оятады ащы үні.**

(Қораз)

**Бір топ жыңғыл ішінде,
Бір жапырақ қызыл гүл.**

(Қырғауыл)

**Кеудесі қайқандап,
Жүреді байпандап.**

(Қаз)

**Су бетін сызып,
Ақ Құман жүр жүзіп.**

(Аққу)

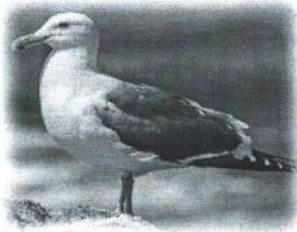
**Айдыннан шалқыған
Телпек көрдім қалқыған.**

(Үйрек)

**Өте ірі құс өзі,
Денесі де пішінді.
(Бірқазан)**

Секектеп бір тұрмайды,
Өреден құрт ұрлайды.
(Сауысқан)

Шуға бөлеп жағаны,
Қанаттарын қағады,
Айдын судың түлегі,
Шабак іліп жүреді.
(Шағала)

Айдары шағын,
Қаракүрең сауыры
Аппақ қардай бауыры
(Қызғыш)

Күндіз сөнген шырағы,
Түнде көрер қырағы.
Тікірейіп айдары,
Егін жауын қырады.
(Үкі)

Салатын ұяны.
Өткір көзі шегір,
Бүргенін құртар тұяғы.
(Бүркіт)

Туысы дейді құстардың
Інісі дейді тышқанның
Тышқан да емес, құс та емес
Екеуінен де тыс қалдым
(Жапалақ)

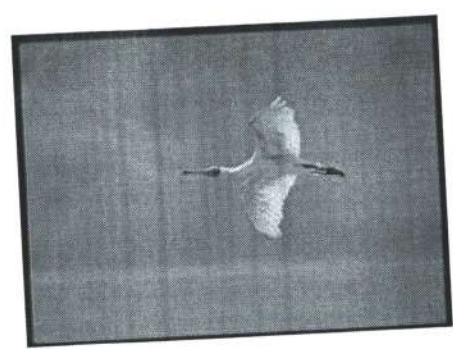
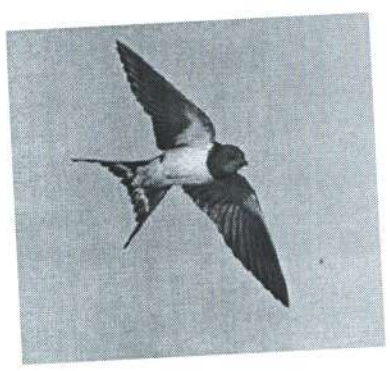
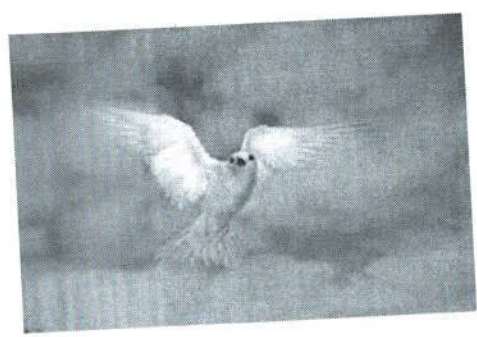

Мандайы ақ қасқа,
Ақ жері жоқ басқа.
(Қасқалда)

Сюжетті сурет.
Суретпен жұмыс
Мәтінді оқып беру, түсіндіру.
Сұрақтарға жауап алу.

Сергіту сәті
«Ұшты-ұшты» ойыны

Білім беру салалары: Қатынас, шығармашылық.

Ұйымдастырылған оқу қызметі: Сөйлем дамыту, жапсыру, сурет.

Тақырыбы: "Қыстап қалған құстар"

Мақсаты: Тәрбиелік: Балаларды жергілікті жердің құстарымен таныстырып оны күтіп баптауға, аялауға оларға қамқорлық жасап, мейірімділікпен қарауға тәрбиелеу.

Білімділік: Балаларды табиғат арқылы адамгершілікке тәрбиелеу және экологиялық білімдерін толық ұғымға жетілдіру.

Дамытушылық: Құстар туралы білімдерін толықтыру, құстарға деген қызығушылығын.

Әдіс тәсілдері: түсіндіру, көрсету, тақпақ, жұмбақ жасыру, сұрақ-жауап, әңгімелеу.

Сөздік жұмыс: құстар, ұя

Билингвальді компонент: құстар, қарға, сауысқан, көгершін, суықторғай және торғай

Қолданылған көрнекіліктер: Слайд, суреттер, сурет салуға қажетті құралдар

Әрекет түрі: Тәрбиешінің іс-әрекеті

Баланың іс-әрекеті

Мотивациялық қозғалыс

Ұйымдастырушылық ізденістік: Шаттық шеңбері

Табиғат біздің анамыз

Табиғатқа баламыз

Иіліп сәлем береміз

Біз әдепті баламыз

- Сендер саяхатқа шыққанды ұнатасындар ма?

- Иә!

- Ендеше көздерінді жұмындар.

- Балалар біз қайда келдік?

- Орманға

- Мына жерде әдемі бір ағаш тұр екен, өзі сондай әдемі!

- Мында тапсырмамды орындандар.

- Балалар қазір жылдың қай мезгілі?

- Қыс

- Қыс айларын ата?

- Желтоқсан, қаңтар, ақпан

- Балалар мен сіздерге жұмбақ жасырайын шешуін табуға тырысып көріңдер.

Мұхият тыңдаңдар.

Қанаты бар талмаған

Аспанға ұшып самғаған

Жауы шыбын шіркейден

Табиғатты қорғаған(құс)

Бұл не?

- Ия балалар құстар біздің қанатты достарымыз

Құстардың түрі өте көп

Құстар қанат және қауырсындарымен ерекшеленеді.

Олардың ауыздарының арасында тұмсық, қолдарының арасында қанат, екі аяғы бар, бірақ олар көбіне аспан даушып қалықтап жүреді.

(Суретін көреміз)

Құстар екі топқа бөлінеді: Жыл құстары және қыстап қалатын құстар.

Қыстап қалатын құстар: Торғай, қарға, суық торғай, сауысқан, көгершін.

Суық мезгілде құстардың жем табуы өте қиын. Сондықтан адамдар жем сауыт жасап, оны ағаш бұтақтарына іліп қояды. Жем сауытқан аң қымындарын, бидай жем салуға болады.

Балалар құстар туралы тақпақтар айтайық:

Саида:

Құстар тойын құттықтар

Қуанамыз қолдаймыз

Ұя жасап құттықтап

Біз оларды қорғаймыз

Мансұр:

Торғай, торғай, тондың ба,

Тұра алмайсың орнында?!

Бір қонасың бір ұшып,

Отырасың бүрісіп

Назлы:

Бейбітшілік құсы көгершін

Жер жүзінде бейбіт еңбек көгерсін

Аспан тұнық, шат көңілді болайық

Ақ ниетті адал жандар көбейсін

Айару:

Торғай, торғай тоқылдақ

Жерден жемді шоқып ап

Бөтегесі бүлкілдеп

Шик- шик етіп отырмақ

Слайд арқылы құстардың суретін көрсету.

Балалар құстар біздің досымыз екен.

Ортаға Айым шығады, өзіннің суық тоғай туралы шағын слайд бар.

Торғай – кішкентай құс. Ағаш қуысындағы зиянкес құрттарды жейді және дәнді дақыл, нан қымындарымен қоректенеді. Үй шатырларына немесе ағашқа шар тәрізді ұя салады.

Мадина:

ҚАРҒА – қара немесе сұр қауырсынды тамақ талғамайтын, еті арам құс. Кез келген тамақты қорек ететін құстардың бірі. Қар астында қатып қалған төгінділерді өткір тырнақтарымен тырнап босатып, мықты үшкір тұмсығымен шоқып қоректенеді.

Тәрбиеші: Тіл ұстарту жаттығуы.

1. ыс – ыс – ыс келіп қалды қыс
2. ос – ос – ос құстар бізбен дос
3. ұс – ұс – ұс ұшып кетті құс

Сергіту сәті:

«Ұшты-ұшты» ойыны.

Шарты: педагог: «Ұшты-ұшты»деп, құстың атын айтса, балалар қолдарын жоғары көтереді, «Ұшты-ұшты» деп, заттын атын айтса, балалар қолдарын көтермеуі тиіс.

Ұшты, ұшты, ұшты — қарға ұшты! (ұшады)

Ұшты, ұшты, ұшты — тарақұшты! (ұшпайды)

Ұшты, ұшты, ұшты — қаз ұшты! (ұшады)

Ұшты, ұшты, ұшты — түлкіұшты! (ұшпайды)

Ұшты, ұшты, ұшты — бүркітұшты! (ұшады)

Ұшты, ұшты, ұшты — үстелұшты! (ұшпайды)

Ұшты, ұшты, ұшты — үйрекұшты! (ұшады)

Ұшты, ұшты, ұшты — шана ұшты! (ұшпайды)

Жеке жұмыс: Құстарға ұя жасаймыз, өз беттерімен

Жарайсыңдар балалар!

-Балалар құстар бізін қанатты достарымыз

Кімдер екен?

Балалар құстар сіздерге ұнайды ма?

Балалар сіздер қандай құстармен таныстыңыздар?

Құстарға қамқор болуымыз керек, оларға жем беріп күтейік.

Жарайсыңдар балалар!

Балаларды мадақтау

Күтілген нәтиже:

Меңгереді: Құстардың пайдасы, оларды бір-бірінен ажырата білуге байланысты берілген тапсырмаларды орындайды.

Игереді: құстардың бірнеше түрін және олардың ерекшеліктері туралы берілген мәліметтерді.

Игеру керек: құстарды басқа жан-жануарлардан ажырата білу дағдыларын.

Дайындаған тәрбиешінің аты-жөні: Калкаманова Ж.Х

Тақырыбы: «Құстар біздің досымыз»

Мақсаты:

Жалпықұстар туралы, олардың тіршілігі мен пайдасы туралы мағлұмат беру.
Балалардың белсенділігін, қызығушылығын, сөздік қорын, ой - өрісін дамыту.
Құстарды қорғауға, қамқоршы болуға, табиғатты сүюге тәрбиелеу.

Көрнекілік: Құстар суреті, астау құстарға арналған ұя.

Іс - әрекет кезеңдері

Шаттық шеңбері.

Нұрқұшып әлемге

Арайлап таңатты

Жарқырап күніміз

Жеркөкті оятты

Қайырлы таң, қайырлы күн!

Тәрбиеші:

- Балалар жылдың қай мезгілі?

- Көктемде табиғатта қандай ерекшеліктер болады?

Жұмбақ.

1. Тал басында жалғыз үй. (Ұя)

2. Ағашта болса егер мен,

Хабар беріп, морземен,

Тұмсығынмен емдейді,

Сосын көңіл демдейді. (Тоқылдақ)

3. Сирағы ұзын

Тырнағы ұзын,

Балықты сүзбей,

Ұстайтын шоқып

Тұмсығы біздей. (Тырна)

- Балалар сиқырлы баққа барғыларың келе ме?

Олай болса сиқырлы баққа барайық.

Балалар сап түзеп жүреді.

Біз келеміз адымдап

Жол ізімен арындап

1, 2, 3, 4

Қолды жоғары көтеріп

Биіктерге жетеміз

Үп - үлкен боп өсеміз.

Қолды жанға созамыз

Топ - топ етіп басамыз.

Алға қарай асамыз.

- Балалар міне баққа да келдік. (Музыка ойналып, құстардың даусы естеледі)

Қандай керемет бақ, балалар не көріп тұрсындар?

Жарайды ендеше, менің сендерге қоятын шартым бар, орындасандар сыйлығымда бар.

1 – ші шартым: Сендер қандай құстарды білесіңдер?

Тәрбиеші: Дұрыс айтасындар балалар, құстар екіге бөлінеді.

Сендердің айтқан құстарың дала құстарына жатады. Ал үйлерінде қандай құс

бар?

2 – ші шартым: Құстартуралытақпақтар білесіндер ме?

Үйге кірші торғайым,
Мен аяздан қорғаймын.
Жем шашамын, жегейсің,
Үйшік жасап берейін.

Келіп көктем құстары,
Бау бақшадан ән салды.
Оларды жас достары
Ұя жасап қарсы алды.

3 - ші шартым: Д/О: «Қандай құстың дауысы»

Қорытынды:

- Балалар құстар нешеге бөлінеді? Және оларды ата?
- Екіге бөлінеді, үй құстары және дала құстары
- Өте жақсы

Балалар сендер құстар туралы көп біледі екенсіңдер мен сендердің білімдеріңе риза болып бүгінгі сабаққа қатысқан балаларды мадақтаймын. Құстар табиғаттың керемет тіршілік иелері. Құстар — біздің досымыз. Біздер үнемі құстарға қамқорлық жасап, қорғап жүруіміз керек.

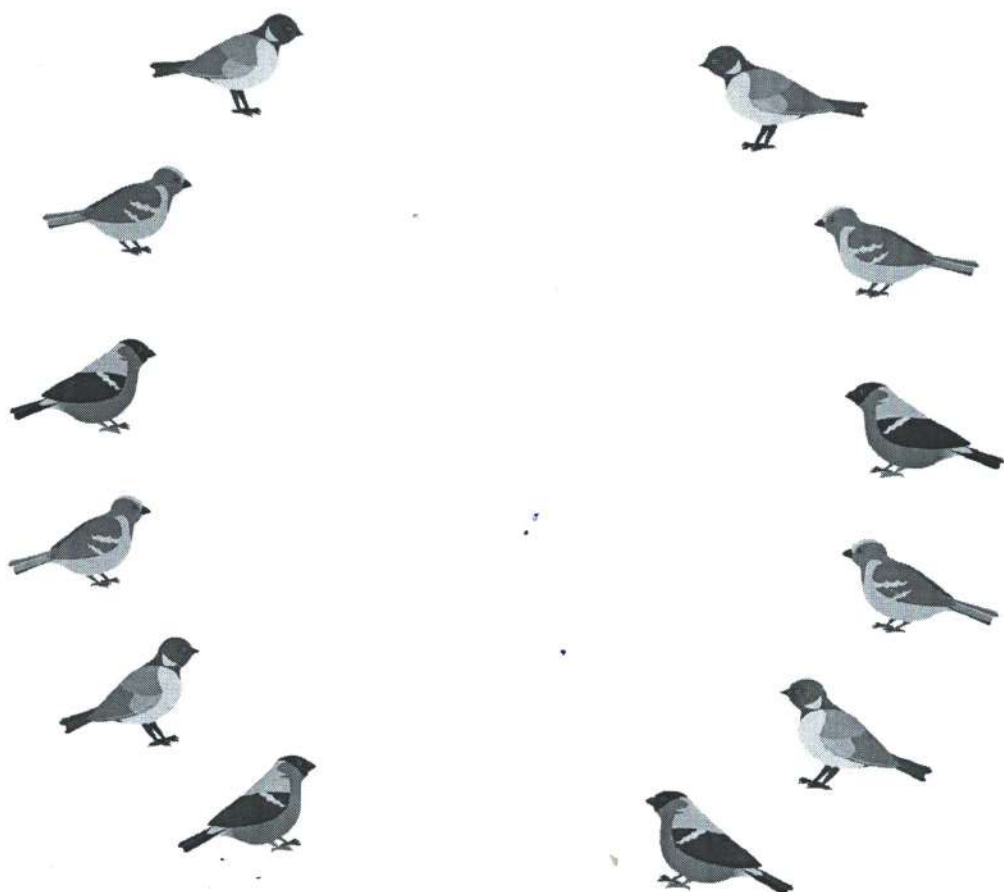
- Бүгінгі сабаққа өте жақсы қатыстыңдар Рахмет!

Бекітемін
«Балауса» бөбекжайы» МКҚК-ның
менгеруші З.Баймуханова.
«30» тамыз 2024ж

Әдістемелік
отырыста қаралды
Хаттама №2
«30» тамыз 2024жыл

Дайындаған тәрбиеші:
Калкаманова Жанар Хайдаровна

Тақырыбы: Туған өлкенің табиғатын қорғау

**Дайындаған тәрбиеші
Калкаманова Жанар Хайдаровна**